

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

*Факультет № 6
Кафедра соціології та психології*

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ**

з навчальної дисципліни

«Комп'ютерні методи практичної психології»

обов'язкових компонент освітньої програми
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

053 Психологія (практична психологія)

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 р. №7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету №6
Протокол від 25.08.2023 р. №7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної
ради ХНУВС з гуманітарних та
соціально-економічних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 р. №7

Розглянуто на засіданні кафедри соціології та психології
Протокол від 15.08.2023 р. №8

Розробник:

Професор кафедри соціології та психології факультету №6
д-р соціол. н., професор Нечитайло Ірина Сергіївна

Рецензенти:

1. Керівник психологічної служби Харківського гуманітарного університету «Народна українська академія», доцент кафедри соціології та гуманітарних дисциплін, к. психол. н., Гога Н. П.;
2. Доцент кафедри соціології та психології факультету №6, к. психол. н., доцент Філоненко В. М.

1 Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема 1. Предмет вивчення дисципліни «Комп’ютерні методи практичної психології».	6	2	-	-	-	4	ЗАЛІК
Тема 2. Установка пакетів комп’ютерних програм. Основні типи комп’ютерів.	12	4	-	4	-	4	
Тема 3. Редагування психологічних даних в пакетах комп’ютерних програм.	8	2	-	4	-	2	
Тема 4. Аналіз психологічних даних в SPSS: описові статистики.	8	2	-	4	-	2	
Тема 5. Аналіз психологічних даних в SPSS: непараметричні критерії.	8	2	-	-	-	6	
Тема 6. Аналіз психологічних даних в SPSS: параметричні критерії і критерії згоди розподілів.	8	2	-	4	-	2	
Тема 7. Аналіз психологічних даних в SPSS: кореляційний аналіз.	8	2	-	4	-	2	
Тема 8. Аналіз психологічних даних в SPSS: дисперсійний аналіз.	8	2	-	-	-	6	
Тема 9. Аналіз психологічних даних в SPSS: регресійний аналіз.	8	2	-	-	-	6	
Тема 10. Аналіз психологічних даних в SPSS, STATISTICA: факторний аналіз.	8	2	-	4	-	2	
Тема 11. Аналіз психологічних даних в SPSS: дискримінантний аналіз, багатовимірне шкалювання і кластерний аналіз	8	2	-	-	-	6	
Всього за семестр:	90	24	-	24	-	42	

2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема 1. Предмет вивчення дисципліни «Комп’ютерні методи практичної психології».	6	-	-	-	-	6	ЗАЛІК
Тема 2. Установка пакетів комп’ютерних програм. Основні типи комп’ютерів.	12	2	-	2	-	8	
Тема 3. Редагування психологічних даних в пакетах комп’ютерних програм.	8	-	-	-	-	8	
Тема 4. Аналіз психологічних даних в SPSS: описові статистики.	8	2	-	2	-	4	
Тема 5. Аналіз психологічних даних в SPSS: непараметричні критерії.	8	-	-	-	-	8	
Тема 6. Аналіз психологічних даних в SPSS: параметричні критерії і критерії згоди розподілів.	8	-	-	-	-	8	
Тема 7. Аналіз психологічних даних в SPSS: кореляційний аналіз.	8	-	-	-	-	8	
Тема 8. Аналіз психологічних даних в SPSS: дисперсійний аналіз.	8	-	-	-	-	8	
Тема 9. Аналіз психологічних даних в SPSS: регресійний аналіз.	8	-	-	-	-	8	
Тема 10. Аналіз психологічних даних в SPSS, STATISTICA: факторний аналіз.	8	-	-	-	-	8	
Тема 11. Аналіз психологічних даних в SPSS: дискримінантний аналіз, багатовимірне шкалювання і кластерний аналіз	8	-	-	-	-	8	
Всього за семестр:	90	4		4		82	

2. Методичні вказівки до практичних занять

Тема №2. Установка пакетів комп'ютерних програм. Основні типи комп'ютерів

Практичне заняття: Знайомство з готовими варіантами комп'ютерних тестів та методик.

Навчальна мета заняття: ознайомлення з існуючими комп'ютерними варіантами психодіагностичного інструментарію та сформулювати у студентів уміння використовувати їх.

Кількість годин (денна форма / заочна форма) – 4/-

Місце проведення – комп'ютерний клас.

Навчальні питання:

1. Комп'ютерний психодіагностичний інструментарій, створений на основі власної програмної оболонки.
2. Комп'ютерний психодіагностичний інструментарій, створений на основі MS Excel.
3. Комп'ютерний психодіагностичний інструментарій у мережі Internet.

Рекомендована література

Основна

1. Бочелюк В. Й., Бочелюк В. В. Методика та організація наукових досліджень із психології : навч. посібник. Київ : Центр учб. літ., 2016. 357 с.
2. Татьянчиков А. О. Математичні методи в психології: навчально-методичні рекомендації (в допомогу до самостійної роботи для здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра факультету психології, політології та соціології) ; кафедра психології НУ «Одеська юридична академія». Одеса : Фенікс, 2021. 48 с.

Допоміжна

3. Застосування математично-статистичних методів аналізу у психологічних вимірюваннях [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://surl.li/aghly> . Дата звернення: 31.07.2023.
4. Катаєв Є. С. Використання статистичних методів обробки даних у дослідженнях “я-концепції” особистості. Вісник Національного університету оборони України. 2012. №2 (27) /2012. С. 171–176.
5. Кислова О. М. Методи аналізу та комп'ютерної обробки соціологічної інформації. Харків : Вид-во ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2020. 165 с.
6. Старушенко Г. А. Статистична обробка даних в системі публічного управління : навч. посіб. Дніпро : ГРАНІ, 2018. 144 с.

Методичні вказівки щодо проведення заняття:

I. Вступ: студентам оголошується тема заняття. Спираючись на матеріали лекції, обговорюються загальні вимоги до комп'ютерних варіантів психодіагностичних методик.

II. Основна частина заняття:

1. Комп'ютерний психодіагностичний інструментарій, створений на основі власної програмної оболонки. Студентам надаються методики, створені як власне програми. *Завдання* – проаналізувати сильні та слабкі сторони методик.

2. Комп'ютерний психодіагностичний інструментарій, створений на основі MS Excel. Студентам надаються методики, створені на основі MS Excel. *Завдання* – проаналізувати сильні та слабкі сторони методик.

3. Комп'ютерний психодіагностичний інструментарій у мережі Internet. Студентам надаються методики, проведення яких відбувається через мережу Internet. *Завдання* – проаналізувати сильні та слабкі сторони методик.

III. Заключна частина заняття: обговорення результатів аналізу методик.

Тема № 3: Редагування психологічних даних в пакетах комп'ютерних програм.

Практичне заняття: Розробка комп'ютерних варіантів психодіагностичних тестів.

Навчальна мета заняття: набуття навичок розробки комп'ютерних варіантів тестових опитувальників у програмі Excel.

Кількість годин (денна форма / заочна форма) – 4/1

Місце проведення – комп'ютерний клас.

Навчальні питання:

1. Створення форми для відповідей досліджуваного у програмі Excel.
2. Обробка результатів тесту в програмі Excel.
3. Створення алгоритму інтерпретації даних у програмі Excel.

Рекомендована література

Основна

1. Максименко С. Д., Носенко Е. Л., Експериментальна психологія : підручник Київ : Центр учб. літ., 2017. 359 с.

2. Татьянчиков А. О. Математичні методи в психології: навчально-методичні рекомендації (в допомогу до самостійної роботи для здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра факультету психології, політології та соціології) ; кафедра психології НУ «Одеська юридична академія». Одеса : Фенікс, 2021. 48 с.

Допоміжна

3. Застосування математично-статистичних методів аналізу у психологічних вимірюваннях [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://surl.li/aghly> . Дата звернення: 31.07.2023.

4. Катаєв Є. С. Використання статистичних методів обробки даних у дослідженнях “я-концепції” особистості. Вісник Національного університету оборони України. 2012. №2 (27) /2012. С. 171–176.

5. Старушенко Г. А. Статистична обробка даних в системі публічного управління : навч. посіб. Дніпро : ГРАНІ, 2018. 144 с.

Методичні вказівки щодо проведення заняття:

I. Вступ до заняття. Студентам оголошується тема заняття. Спираючись на матеріали лекції, обговорюються коло методик, які можливо перевести у електронний вигляд у програмі Excel. Студенти отримують індивідуальне завдання на практичну роботу.

II. Основна частина заняття.

1. Створення форми для відповідей досліджуваного у програмі Excel.
2. Створення алгоритмів обробки результатів тесту в програмі Excel.
3. Створення алгоритму інтерпретації даних у програмі Excel.

III. Заключна частина заняття: перевірка та оцінювання робіт.

Тема № 4: Аналіз психологічних даних в SPSS: описові статистики

Практичне: Створення бази результатів психологічної діагностики в SPSS.

Навчальна мета заняття: набуття навичок створення бази результатів психологічної діагностики в SPSS.

Кількість годин (денна форма / заочна форма) – 4/1

Місце проведення – комп’ютерний клас.

Навчальні питання:

1. Розробка плану комплексу психологічної діагностики або наукового дослідження.
2. Створення у програмі SPSS форми для внесення результатів діагностики.
3. Внесення результатів діагностики групи досліджуваних.
4. Підрахування перемінних за допомогою формул у SPSS.

Рекомендована література

Основна

1. Нечитайло І. С., Бірюкова М. В. Математичні методи в соціології : підручник для студентів ВНЗ / Нар. укр. акад., [каф. соціології]. Харків : Вид-во НУА, 2012. 243 с.

2. Татьянчиков А. О. Математичні методи в психології: навчально-методичні рекомендації (в допомогу до самостійної роботи для здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра факультету психології, політології та соціології) ; кафедра психології НУ «Одеська юридична академія». Одеса : Фенікс, 2021. 48 с.

Допоміжна

3. Застосування математично-статистичних методів аналізу у психологічних вимірюваннях [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://surl.li/aghly> . Дата звернення: 31.07.2023.

4. Катаєв Є. С. Використання статистичних методів обробки даних у дослідженнях “я-концепції” особистості. Вісник Національного університету оборони України. 2012. №2 (27) /2012. С. 171–176.

5. Салюк М. А. Статистична обробка даних експериментального дослідження. Методичний посібник з курсу «Експериментальна психологія» / за ред. Е.Л. Носенко. Дніпропетровськ: Інновація, 2010. 26 с.

6. Татьянчиков А. О. Методичні рекомендації до виконання лабораторних робіт з курсу «Методи психологічного дослідження: математичні методи в психології». Одеса : Вид-во Університету Ушинського, 2019. 38 с.

7. Foster G., Lane D.; Scott D., Hebl M. and other. An Introduction to Psychological Statistics. University of Missouri, St. Louis. 2018. 271 p.

Методичні вказівки щодо проведення заняття:

I. Вступ до заняття. Студентам оголошується тема заняття. Спираючись на матеріали лекції, обговорюються загальний алгоритм створення файлу з даними в SPSS. Студенти отримують індивідуальні завдання.

II. Основна частина заняття.

1. Створення форми для занесення результатів первинної діагностики у програмі SPSS.

2. Обчислення шкал, які обчислюються враховуючи результати інших шкал.

III. Заключна частина заняття: перевірка та оцінювання робіт.

Тема № 6. Аналіз психологічних даних в SPSS: параметричні критерії і критерії згоди розподілів

Практичне заняття: Аналіз порівняння середніх показників у SPSS.

Навчальна мета заняття: набуття навичок аналізу середніх показників у програмі SPSS.

Кількість годин (денна форма / заочна форма) – 4/-

Місце проведення – комп’ютерний клас.

Навчальні питання:

1. Управління даними в SPSS.
2. Описові статистики в SPSS.
3. Середні значення та порівняння середніх значень за допомогою t-критерію Стюдента.

Рекомендована література

Основна

1. Максименко С. Д., Носенко Е. Л., Експериментальна психологія : підручник Київ : Центр учб. літ., 2017. 359 с.
2. Нечитайло І. С., Бірюкова М. В. Математичні методи в соціології : підручник для студентів ВНЗ / Нар. укр. акад., [каф. соціології]. Харків : Вид-во НУА, 2012. 243 с.
3. Осенкив Г. С., Психология массового поведения : учеб.-практ. пособие Киев : Сварог, 2017. 158 с.

Допоміжна

4. Застосування математично-статистичних методів аналізу у психологічних вимірюваннях [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://surl.li/aghly> . Дата звернення: 31.07.2023.
5. Катаєв Є. С. Використання статистичних методів обробки даних у дослідженнях “я-концепції” особистості. Вісник Національного університету оборони України. 2012. №2 (27) /2012. С. 171–176.
6. Кислова О. М. Методи аналізу та комп’ютерної обробки соціологічної інформації. Харків : Вид-во ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2020. 165 с.
7. Салюк М. А Статистична обробка даних експериментального дослідження. Методичний посібник з курсу «Експериментальна психологія» / за ред. Е.Л. Носенко. Дніпропетровськ: Інновація, 2010. 26 с.
8. Старушенко Г. А. Статистична обробка даних в системі публічного управління : навч. посіб. Дніпро : ГРАНІ, 2018. 144 с.

Методичні вказівки щодо проведення заняття:

I. Вступ до заняття. Студентам оголошується тема заняття. Спираючись на матеріали лекції, обговорюються загальний алгоритм обчислення середніх показників в SPSS. Студенти отримують індивідуальні завдання.

II. Основна частина заняття:

1. Відпрацьовування навичок управління даними в SPSS
2. Відпрацьовування навичок роботи з описовими статистиками в SPSS
3. Відпрацьовування навичок обчислення значення та порівняння середніх значень за допомогою t критерію Стьюдента.

III. Заключна частина заняття: перевірка та оцінювання робіт.

Тема №7. Аналіз психологічних даних в SPSS: кореляційний аналіз

Практичне заняття: Кореляційний аналіз у SPSS.

Навчальна мета заняття: Сформувати у студентів навички кореляційного аналізу у програмі SPSS.

Кількість годин (денна форма / заочна форма) – 4/1

Місце проведення – комп’ютерний клас.

Навчальні питання:

1. Обчислення кореляційного аналізу в SPSS.
2. Відображення результатів кореляційного аналізу у звідних таблицях.

Рекомендована література

Основна

1. Максименко С. Д., Носенко Е. Л., Експериментальна психологія : підручник Київ : Центр учб. літ., 2017. 359 с.
2. Нечитайло І. С., Бірюкова М. В. Математичні методи в соціології : підручник для студентів ВНЗ / Нар. укр. акад., [каф. соціології]. Харків : Вид-во НУА, 2012. 243 с.
3. Осенкив Г. С., Психология массового поведения : учеб.-практ. пособие Киев : Сварог, 2017. 158 с.
4. Татъянчиков А. О. Математичні методи в психології: навчально-методичні рекомендації (в допомогу до самостійної роботи для здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра факультету психології, політології та соціології) ; кафедра психології НУ «Одеська юридична академія». Одеса : Фенікс, 2021. 48 с.

Допоміжна

5. Застосування математично-статистичних методів аналізу у психологічних вимірюваннях [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://surl.li/aghly> . Дата звернення: 31.07.2023.
6. Катаєв Є. С. Використання статистичних методів обробки даних у дослідженнях “я-концепції” особистості. Вісник Національного університету оборони України. 2012. №2 (27) /2012. С. 171–176.
7. Салюк М. А. Статистична обробка даних експериментального дослідження. Методичний посібник з курсу «Експериментальна психологія» / за ред. Е.Л. Носенко. Дніпропетровськ: Інновація, 2010. 26 с.
8. Старушенко Г. А. Статистична обробка даних в системі публічного управління : навч. посіб. Дніпро : ГРАНІ, 2018. 144 с.
9. Foster G., Lane D.; Scott D., Hebl M. and other. An Introduction to Psychological Statistics. University of Missouri, St. Louis. 2018. 271 p.

Методичні вказівки щодо проведення заняття:

I. Вступ до заняття. Студентам оголошується тема заняття. Спираючись на матеріали лекції, обговорюються загальний алгоритм кореляційного аналізу в SPSS. Студенти отримують індивідуальні завдання.

II. Основна частина заняття.

1. Обчислення кореляційного аналізу в SPSS.
  2. Відображення результатів кореляційного аналізу у звідних таблицях.
- III. Заключна частина заняття: перевірка та оцінювання робіт.

Тема № 10. Аналіз психологічних даних в STATISTICA, SPSS: факторний аналіз

Практичне заняття: Факторний аналіз у SPSS.

Навчальна мета заняття: набуття навичок проведення факторного аналізу у програмі SPSS.

Кількість годин (денна форма / заочна форма) – 4/1

Місце проведення – комп'ютерний клас.

Навчальні питання:

1. Обчислення факторного аналізу в SPSS.
2. Відображення результатів факторного аналізу у звідних таблицях.

Рекомендована література

Основна

1. Нечитайло І. С., Бірюкова М. В. Математичні методи в соціології : підручник для студентів ВНЗ / Нар. укр. акад., [каф. соціології]. Харків : Вид-во НУА, 2012. 243 с.

2. Татьянчиков А. О. Математичні методи в психології: навчально-методичні рекомендації (в допомогу до самостійної роботи для здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра факультету психології, політології та соціології) ; кафедра психології НУ «Одеська юридична академія». Одеса : Фенікс, 2021. 48 с.

Допоміжна

3. Катаєв Є. С. Використання статистичних методів обробки даних у дослідженнях “я-концепції” особистості. Вісник Національного університету оборони України. 2012. №2 (27) /2012. С. 171–176.

4. Салюк М. А Статистична обробка даних експериментального дослідження. Методичний посібник з курсу «Експериментальна психологія» / за ред. Е.Л. Носенко. Дніпропетровськ: Інновація, 2010. 26 с.

5. Старушенко Г. А. Статистична обробка даних в системі публічного управління : навч. посіб. Дніпро : ГРАНІ, 2018. 144 с.

6. Татьянчиков А. О. Методичні рекомендації до виконання лабораторних робіт з курсу «Методи психологічного дослідження: математичні методи в психології». Одеса : Вид-во Університету Ушинського, 2019. 38 с.

Методичні вказівки щодо проведення заняття:

I. Вступ до заняття. Студентам оголошується тема заняття. Спираючись на матеріали лекції, обговорюються загальний алгоритм факторного аналізу в SPSS. Студенти отримують індивідуальні завдання.

II. Основна частина заняття.

1. Обчислення факторного аналізу в SPSS.
2. Відображення результатів факторного аналізу у звідних таблицях.

III. Заключна частина заняття: перевірка та оцінювання робіт.

Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна

1. Бочелюк В. Й., Бочелюк В. В. Методика та організація наукових досліджень із психології : навч. посібник. Київ : Центр учб. літ., 2016. 357 с.
2. Максименко С. Д., Носенко Е. Л., Експериментальна психологія : підручник Київ : Центр учб. літ., 2017. 359 с.
3. Нечитайло І. С., Бірюкова М. В. Математичні методи в соціології : підручник для студентів ВНЗ / Нар. укр. акад., [каф. соціології]. Харків : Вид-во НУА, 2012. 243 с.
4. Татяничков А. О. Математичні методи в психології: навчально-методичні рекомендації (в допомогу до самостійної роботи для здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра факультету психології, політології та соціології) ; кафедра психології НУ «Одеська юридична академія». Одеса : Фенікс, 2021. 48 с.

Допоміжна

5. Застосування математично-статистичних методів аналізу у психологічних вимірюваннях [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://surl.li/aghly> . Дата звернення: 31.07.2023.
6. Катаєв Є. С. Використання статистичних методів обробки даних у дослідженнях “я-концепції” особистості. Вісник Національного університету оборони України. 2012. №2 (27) /2012. С. 171–176.
7. Кислова О. М. Методи аналізу та комп’ютерної обробки соціологічної інформації. Харків : Вид-во ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2020. 165 с.
8. Салюк М. А Статистична обробка даних експериментального дослідження. Методичний посібник з курсу «Експериментальна психологія» / за ред. Е.Л. Носенко. Дніпропетровськ: Інновація, 2010. 26 с.
9. Старушенко Г. А. Статистична обробка даних в системі публічного управління : навч. посіб. Дніпро : ГРАНІ, 2018. 144 с.
10. Татяничков А. О. Методичні рекомендації до виконання лабораторних робіт з курсу «Методи психологічного дослідження: математичні методи в психології». Одеса : Вид-во Університету Ушинського, 2019. 38 с.
11. Foster G., Lane D.; Scott D., Hebl M. and other. An Introduction to Psychological Statistics. University of Missouri, St. Louis. 2018. 271 p.